

Het referendum: Kamerleden op de vlucht voor eigen keuzes

Het overgrote deel van onze volksvertegenwoordiging is vóór de EU-grondwet. Vanuit de Kamer wordt echter weinig meer vernomen dan wat plichtmatige en technocratische argumenten. Met zulke vrienden heeft de grondwet geen vijanden meer nodig. Als het referendum een “nee” oplevert moet deze werkweigering, ambtsbelofte-breuk en vlucht voor verantwoordelijkheid leiden tot ontbinding van de Kamer.

Op 1 juni mogen we naar de stembus om vóór of tegen de Europese Grondwet te stemmen. Die grondwet bevestigt de overdracht van soevereiniteit van Nederland naar Europa, zoals die in de afgelopen veertig jaar heeft plaatsgehad. Van kolen, staal en landbouw tot de Euro. Terecht, wat betreft de hoofdstroom van de Nederlandse politiek in de afgelopen veertig jaar.

Lang was Europa een project van de toenmalige politieke elite, begeesterd door een simpel, maar groot idee: nooit meer oorlog. Dit motiveerde mensen als Monnet en Schuman en in eigen huis Kohnstam en Mansholt en vele tienduizenden andere politici en ambtenaren. De succesformule van de Europese eenwording was dat is afgezien van ingewikkelde discussies over de vraag waar het zou moeten uitkomen. De EU werd een successtory door af te zien “grand designs” en juist de nadruk te leggen op praktische werklust en pragmatische samenwerking, waar dit tot concrete voordelen kon leiden. Aldus ontstond een volledig nieuwe “bovenstatelijke staat” met zo’n 450 miljoen inwoners, met een BBP groter dan dat van de VS, georganiseerd als een netwerkorganisatie avant la lettre, met een “centrumloos centrum”, “gerund” met een ambtenarenapparaat iets groter dan dat van de gemeente Amsterdam en daarmee een voorbeeld van effectiviteit en efficiëntie. Maar gaandeweg keert dit succesverhaal zich tegen zich zelf. Pragmatisme en praktische werklust zijn gebleven, maar over het “waarom” daarvan geeft de huidige politieke elite niet meer thuis. Dat wordt pijnlijk duidelijk in de aanloop naar het referendum.

Honderdzeventwintig kamerleden stemmen in met soevereiniteitsoverdracht die in de grondwet is vervat. Kennelijk vinden zij dit niet in strijd met hun ambtsbelofte. Dat schreeuwt om uitleg. Glorietijden voor beheerders van zaaltjes, café’s, studio’s en theaters? Integendeel. Met nog een paar weken te gaan, was het parlement met reces.... En voor zo ver er al iets vernomen wordt, zijn het technocratische argumenten. Zo kunnen we – zegt Zalm – voorkomen dat anderen de begroting opdrijven (en ons op kosten jagen) en kunnen we grensoverschrijdend terrorisme beter aanpakken. En tegen burgers die zich zorgen maken over de Nederlandse identiteit, over de toetreding van Turkije en over de Euro wordt gezegd dat het referendum dáár nu eenmaal niet over gaat.

Maar dat maken de burgers zelf wel uit, nu ze eindelijk de gelegenheid krijgen zich uit te spreken. Nadat ze de Euro doorgedrukt hebben gezien en de grenzen hebben zien open gaan, zijn ze niet geïnteresseerd in de “technicalities” van artikel “tig”, maar in de vraag wat we in Nederland eigenlijk in en met Europa willen. Het referendum gaat dus over precies waarover het moet gaan.

Het is verbijsterend dat de politieke elite dát debat niet aangaat. In de pre-ambule en in de delen 1 en 2 staan interessante teksten over Europa als waardengemeenschap, met hele concrete uitwerkingen. Europa, gebaseerd op ideeën van humanisme en verlichting enerzijds en getekend door wereldoorlogen, wreedheid en genocide anderzijds, als bolwerk van welvaart en democratie. Tegen die achtergrond kun je verschillende meningen hebben: voor of tegen verdergaande Europese integratie, voor of tegen één buitenlandse politiek, voor of tegen een actief bondgenootschap met de VS, die onze waarden delen, voor of tegen

toetreding van Turkije tot die waardengemeenschap, mede ter versterking van democratische krachten in het Midden-Oosten?

Dát zijn de thema's die echt spelen rond de grondwet. Daarover zou het debat moeten gaan, aangevoerd door onze Kamerleden. Maar we horen er niets over.

Dit is werkweigering (Kamerleden worden betaald om meningen te hebben en te verdedigen) en het is een breuk van hun ambtsbelofte (ze beloofden trouw aan de Nederlandse grondwet en daarmee aan onze soevereiniteit, maar ze zijn kennelijk bereid die zonder argumentatie af te staan), maar vooral weigeren zij verantwoordelijkheid te nemen voor hen eigen historie. De politieke stromingen die door de "127" worden vertegenwoordigd hebben immers de Europese integratie vanaf het begin gesteund. De eerste de beste keer dat dit beleid expliciet aan het volk wordt voorgelegd, weigeren ze deze keuze écht te verdedigen.

Balkenende meent dat zijn kabinet niet hoeft te vallen bij een "nee". Misschien? Maar wat wél moet vallen is de Kamer zelf. Bij een overwinning van het "nee", blijkt er immers een fundamenteel verschil van inzicht tussen de bevolking en de Kamer op het belangrijkste beleidspunt van de staat: de soevereiniteit. Na ontbinding van de Kamer, op grond van artikel 64 van onze grondwet, kunnen wij in nieuwe verkiezingen de werkweigerende, ambtsbelofte-brekende en verantwoordingschuwe vertegenwoordigers ter verantwoording roepen.

Helaas zal het aan mij niet liggen: ik stem voor.

Drs. N. Boerma is directeur van het Management Centrum in Den Haag.